

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Розглянуто проблеми фінансового забезпечення розвитку промисловості України на тлі подальшого зростання державних бюджетів асигнувань на інноваційні проекти провідних країн світу. Запропоновані шляхи вдосконалення і розвитку джерел фінансування вітчизняної промисловості, альтернативних методів та інструментів акумуляції грошових надходжень та їх вкладення в інвестиційні проекти.

Ключові слова: бюджет асигнувань, технічний розвиток промисловості, стратегія розвитку промисловості, коротко- і довгострокові кредити, інститути спільного інвестування.

T. G. GAJWORONSKA
 Khmel'nitsky National University
 T. P. MAKAROVSKA
 Kyiv National University of Technologies and Design

FINANCIAL PROVISION FOR INDUSTRY OF UKRAINE: PROBLEMS AND SOLUTIONS

Abstract – The problems of the financial software industry development in Ukraine against the backdrop of continued growth of state budget allocations for innovative projects leading countries. The ways of improvement and development of domestic sources of finance industry, alternative methods and tools for the accumulation of cash flows and investments in investment projects.

Key words: budget allocations, technical industrial development strategy of industrial development, short-and long-term loans, collective investment institutions.

Постановка проблеми. Однією з головних умов економічного розвитку будь-якої країни світу вважається високий рівень забезпеченості фінансовими ресурсами насамперед її промислового сектору. Зважаючи на світову фінансову кризу, що затягнулася, саме фінансування підтримки і розвитку промисловості, а також інноваційної діяльності – це єдино правильний шлях економічного зростання у теперішніх умовах. Так, державний бюджет асигнувань на інноваційні проекти у країнах, що об'єднані в організацію економічного співробітництва і розвитку і є найбільш економічно розвинутими у світі (більшість держав Євросоюзу, США, Австралія, Корея, Японія та інші), під час кризи збільшився приблизно на 9 % [1]. Найбільші інвестиції при цьому були здійснені в інфраструктуру та бізнес: кредитні гарантії для малих фірм, повернення НДДКР податкових кредитів, державні закупівлі тощо. В Україні ж, незважаючи на світові тенденції, відсутнє стратегічне бачення власного промислового розвитку і, хоча можна казати про вирішення деяких поточних проблем, загалом спостерігається подальше зниження техніко-технологічного рівня промисловості. При цьому недостатньо уваги приділяється перспективам технічного розвитку вітчизняної промисловості; це проявляється як на рівні окремих підприємств, так і на державному рівні.

Нині перед нашою країною стоять задачі досягнення відповідності сучасним вимогам до рівня конкурентоспроможності продукції і фірм, створення сприятливого інвестиційного клімату, включення у процеси глобалізації та інтеграції. Але якісні перетворення економічної системи неможливі без розвитку інвестиційної діяльності, яка залежить від стану, обсягів та якості капіталу в Україні. Цей капітал не може бути сформований без допомоги ефективної кредитно-фінансової системи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями проблем фінансового забезпечення розвитку промисловості займалися як закордонні, так і українські вчені. Проблемам теорії, методології та практики фінансування економічного розвитку промисловості присвячені роботи вітчизняних таких науковців як О. Амоша, О. Алімов, М. Герасимчук, М. Іванов, О. Орлов, В. Хобта, М. Чумаченко. Серед закордонних економістів варто відзначити роботи M. Djank, L. Gitman, R. Kotter, F. Modigliani, C. Mayer, E. Rid, P. Rouze, W. Sharpe. Проте ряд питань щодо фінансування розвитку вітчизняної промисловості в умовах післякризового розвитку продовжують потребувати поглибленого вивчення, методичного обґрунтування, конкретизації через удосконалення фінансового інструментарія для інвестиційних потреб.

Виклад основного матеріалу. Світова фінансова криза в Україні призвела до подальшого згортання і без того досить млявої інвестиційної активності, скорочення практично усіх джерел фінансування технічного оновлення промислового сектору. Під фінансовим забезпеченням промисловості та його регулюванням розумітимемо сукупність джерел фінансування; форм фінансування; методів й інструментів акумуляції грошових надходжень та їх вкладення в інвестиційні проекти; механізмів контролю за інвестиціями у інноваційні проекти, оцінку ефективності їх використання. Отже, фінансування промисловості є важливою складовою фінансової політики держави. Основні джерела коштів, що використовуються для фінансування вітчизняної промисловості, зазначені на рис. 1 [2]. Як бачимо, промисловим підприємствам по суті нема на що сподіватися, окрім власних інвестиційних можливостей, які б дозволили забезпечити необхідні темпи відтворення і розвитку.

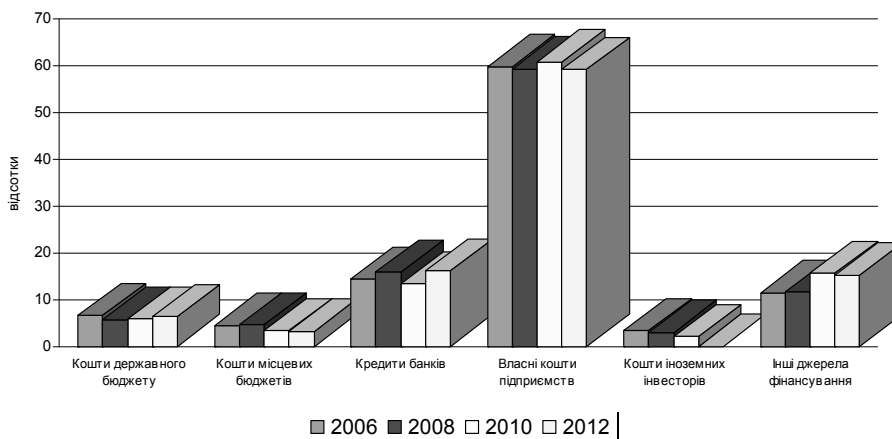


Рис. 1. Інвестиції у промисловість за джерелами фінансування, %

Основними джерелами власних коштів підприємств, що спрямовуються на розвиток свого промислового виробництва, є прибуток і амортизаційні відрахування. Серед власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Він формує переважну частину його фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу, а, відповідно, й зростання ринкової вартості самого підприємства. Проте суми прибутків, які залишаються у розпорядженні вітчизняних промислових підприємств, є низькими, що зумовлено технологічним відставанням, високим ступенем зношеності основних засобів, значним податковим навантаженням.

Можливості використання коштів держбюджету для фінансування промисловості обмежені через його значний дефіцит, а також відсутність єдиної стратегії розвитку промисловості. Одним із важливих напрямів використання державних коштів могло б стати фінансування інвестиційних проектів у пріоритетних напрямках, зокрема вкладення коштів урядових фондів та програм у інноваційні програми науково-технічного розвитку. Проте державній підтримці пріоритетних галузей промисловості перешкоджає відсутність інформаційно-статистичного інструментарію щодо аналізу високотехнологічної виробничої сфери України. На сьогодні в Україні не існує єдиної класифікації високотехнологічних товарів, що суттєво ускладнює визначення державних пріоритетів фінансування промислового виробництва.

Банківським кредитам належить близько 11–12 % у фінансовому забезпеченні потреб підприємств [3]. А щодо банків, то вони переважно здійснюють короткострокове кредитування, що є наслідком певної невідповідності політичного та економічного характеру й високих ризиків кредиторів (рис. 2).

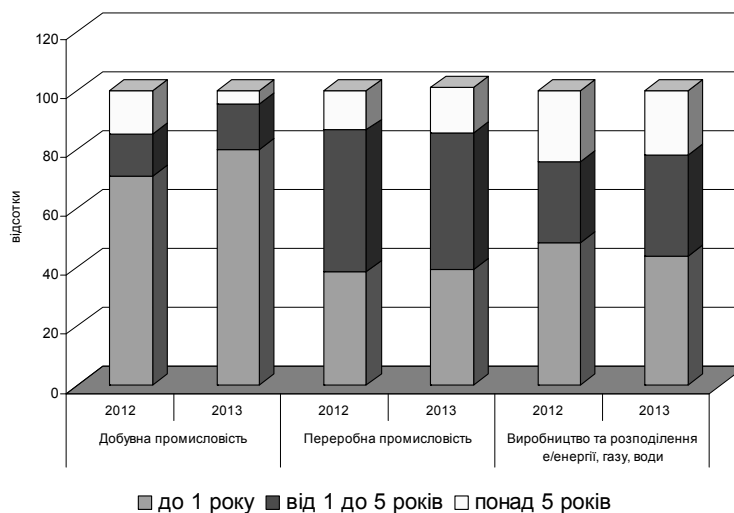


Рис. 2. Співвідношення коротко- і довгострокових кредитів у промисловості України

Серед альтернативних джерел фінансування слід назвати фінансовий лізинг та спільне інвестування, хоча вони ще не набули в Україні достатнього розвитку.

Як відомо, фінансовий лізинг – це господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає придбання орендодавцем матеріальних цінностей на замовлення орендаря з наступною передачею орендарю права користування такими матеріальними цінностями на строк, не менший від строку їх повної амортизації з обов'язковою подальшою передачею права власності на ці матеріальні цінності орендарю [4].

Інститути спільного інвестування (ІСІ) – інвестиційні фонди та взаємні фонди інвестиційних компаній, корпоративні інвестиційні фонди та пайові інвестиційні фонди, створені відповідно до законодавства. ІСІ покликані виконувати такі функції:

- акумулювання грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість;
- активізація механізмів трансформації заощаджень в інвестиції задля забезпечення додаткового обсягу інвестицій у виробництво національного продукту;
- регіональна трансформація капіталів (збалансування попиту й пропозиції на фінансові ресурси в масштабах регіонів);
- зниження відсоткових ставок, оскільки розвиток системи спільного інвестування сприяє розширенню пропозиції ресурсів на фінансових ринках, дедалі більша частка заощаджень надходитиме на ці ринки через ІСІ, що має призвести до зниження вартості залучення капіталів у реальний сектор економіки та стимулюватиме інвестиційну діяльність.

Висновки. Досліджуючи проблеми фінансування розвитку вітчизняної промисловості, можна запропонувати такі шляхи її вдосконалення та розвитку:

- 1) збільшення обсягів фінансування промисловості за рахунок використання альтернативних джерел фінансування (лізинг, інститути спільного інвестування);
- 2) розбудова системи державного інвестування через:
 - удосконалення методології розроблення, оцінювання та відбору перспективних інвестиційних проектів;
 - визначення механізмів державного інвестування для реалізації проектів, які потребують державної фінансової підтримки;
 - розроблення чітких критеріїв відбору інвестиційних проектів, які потребують державного інвестування або іншої державної фінансової підтримки, з урахуванням особливостей галузей економіки;
 - визначення пріоритетних для надання державної фінансової підтримки інвестиційних проектів, спрямованих на розвиток експортно-орієнтованого виробництва, високотехнологічної конкурентоспроможної продукції;
 - формування ефективної ринкової інфраструктури, яка забезпечуватиме фінансування інноваційно-інвестиційного процесу в промисловості шляхом розвитку регіональних інституцій у сфері сприяння ефективному інвестуванню;
 - створення умов притоку фінансових ресурсів в інноваційно-інвестиційну сферу промисловості шляхом реалізації спеціального режиму економічного функціонування промислових підприємств, що впроваджують інноваційно-інвестиційні проекти;
 - створення умов для підвищення рівня капіталізації та ліквідності фондового ринку, а саме: удосконалення системи обміну, розрахунку та звітності учасників фондового ринку, забезпечення прозорості діяльності інститутів спільного інвестування.

Література

1. OECD Science, Technology and Industry Outlook 2012. – OECD, OECD Publishing, 2012. – p. 160.
2. Шемякіна Н. В. Шляхи удосконалення фінансового забезпечення розвитку промисловості / Н. В. Шемякіна // Проблеми економіки. – 2013. – № 3. – С. 178–183.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Закон України “Про фінансовий лізинг” від 16 груд. 1997 р. № 723/97 : ред. Закону № 1381-IV від 11.12.2003 р.

References

1. OECD Science, Technology and Industry Outlook 2012. – OECD, OECD Publishing, 2012. – P. 160.
2. Shemiakina N. V. Shliahi udoskonalennia finansovogo zabezpechennia rozvitku promislovesti / N. V. Shemiakina // Problemi ekonomiki. – 2013. – № 3. – С. 178–183.
3. Derzavna sluzba statistiki Ukraini [Elektronnij resurs]. – Rezim dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Zakon Ukraini “Pro finansovij lizing” vid 16 grudnia 1997 r. № 723/97 // redakzii Zakonu № 1381-IV vid 11.12.2003.

Надіслана/Written: 26.05.2014 р.
Надійшла/Received: 29.05.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. О. О. Орлов